

kakor hitro dobimo le dva pristaša klerikalne stranke v deželni zbor. Nadaljevala se bode igra, kakor dosedaj, mačke z mišjo, dajale se bodo slovenski stranki miloščine le toliko, da deželni zbor lahko životari, da pa v istini daje le moč italijanski stranki. Zato kliče narodnonapredna stranka v zadnjem trenutku učiteljstvo pod svojo zastavo, da nastopi edino, da ljudstvo pouči v pravih namenih naše stranke in izloči iz svoje srede osebnost vprašanja, ki so pri nas povod ustanovitvi podružnice „Slovenske zveze“ in nesoglasnim izjavam v časopisih. Naloga pa je „Zavezi“ in „Učiteljskemu Tovarišu“, da učiteljstvo na Goriškem pozove, da bode edino, ker s tem je tudi gotovo, da si pribori enega zastopnika v deželni zbor, kar mu bodi jamstvo, da bodo želje učiteljstva tudi prav zastopane.

Dr. H. Tuma.

Konkordatska in nova šola.

Ljudska šola, nekdanj popolnoma v rokah cerkve in njenih služabnikov, prešla je v roke državi. Takoj prvi čas po izgubi so njeni lastniki bridko žalovali po nji, a docela zavledli so se te neprecenljive izgube šele v najnovejšem času. Prav zato bijejo tako hud boj za zopetno pridobitev šole, in v tem boju se poslužujejo vseh mogočih, dopustnih in nedopustnih sredstev.

Ali je država storila s tem kako krivico, da jim je vzela šolo v svoje okrilje? Ali se ne godi cerkvi očitna krivica, ker je izgubila sicer neljubljeno, a vendar poslušno hčerko? Če hočemo stvarno odgovoriti na to vprašanje, vsestransko pretresujoč vse razloge, moramo vsekakor zanikati vsako krivico, in naj tudi gotovi ljudje skušajo dokazati (?) krivico.

Če kdo slabo, zanikrno opravlja mu izročeno stvar, mu jo navadno vzemo in dajo drugim v oskrbo. Prav tako je bilo tukaj. Cerkev je tako malo skrbela za šolo, da je bilo po-

delovanja Rakteljevega. Bodi mi dovoljeno, da odprem to knjigo in prelistam vsaj nekaj spominov iz nje. Vem sicer, da si g. slavljence v svoji ponižnosti tega ne želi; ali prosim ga, naj me opraviči. Njegovo blagotvorno petdesetletno službovanje nam bodi bodrilo k lastnemu uspešnemu delovanju, njegovo neomadeževano življenje vzgled v posnemanje.

In kaj beremo v tej knjigi o našem slavljencu kot človeku, kot učitelju in kot tovarišu?

Najprej najdemo zapisano, koliko spoštovanja in ljubezni je užival g. vodja ves čas svojega službovanja od vaščanov na Blokah do meščanov v Ljubljani, od ožjih svojih tovarišev do višjih predstojnikov, sploh povsod in od vseh slojev prebivalstva. To priča, da je naš slavljence značajan, plemenit človek, odkritosrčen in prijazen brez hlimbe, goreč le za pravico in resnico. Ob izkušnjah petdesetletnega delovanja se mu je izbistrilo vse njegovo mišljenje in čustvovanje, zato je njegovih vrlin nebrojno, in kakor kristalna voda je čisto ostalo njegovo življenje ob premnogih bridkih izkušnjah.

In kaj je storil kot učitelj?

Predočimo si najprej našega slavljence, kako mu je pač moralo utripati srce, ko je pred 50 leti kot čvrst mladenič prvokrat stal v kraških Blokah pred zbrano šolsko mladino, upirajočo vanj svoje mile poglede, ko jih je prvokrat vzbujal k pridnosti in pobožnosti z izbranimi besedami.

treba, da se ji je ista odvzela. Primerjajmo nekdanjo konkordatsko šolo z današnjo novo, moderno šolo! Konkordatska šola obstala je sto in sto let, nova obstoji samo 30 let, in vendar kakšna je razlika med uspehi prve in uspehi druge!

Konkordatska šola je samo nekaj učila, a prav nič vzgojevala. Učenci, prihajajoči iz takratnih šol, so znali le mehanično, brez misli brati. Pisati so se sicer učili „lepo“, a brez praktičnega pomena. Zato so izstopivši učenci v par letih čisto pozabili pisati. Kar pa se vzgoje tiče, je pa vladala po konkordatskih šolah — tema. Vzgojevali so se samo za poslušnost cerkvenih krogov, v drugem oziru niso imeli samostojnih misli, samostojnega delovanja, z jedno besedo, konkordatska šola je vzgojevala — poslušne sužnje. Konkordatska šola stoji v primeru z današnjo kakor 1:100. Ugovarjanje, da so izšli iz konkordatske šole največji učenjaki in misleci, potrjuje, da šola ni splošno ljudstva izobraževala in učila, temveč le nekatere, o katerih se pa vé, da so bili kruto preganjani, ker so samostojno mislili in delali, brez zasluge konkordatske šole. Za časa konkordatske šole so živeli veliki pedagogi Komensky in drugi, tedaj je bila prilika že takrat izobraževati pedagogično, a v resnici ni bilo o vsem tem ne duha ne sluha. Konkordatska šola tudi ni skrbela za primerno izobrazbo učiteljev, še manj pa za pošteno plačilo. Tedanji učitelji niso mogli pri najboljši volji povzdigniti šole.

Dokazati bi se dalo še mnogo in mnogo, a to zadostuj, da podpremo trditev, da je cerkev popolnoma po pravici zaslužila, da je morala oddati vsled slabega gospodarjenja šolo v druge roke. Tega ne pobije nobeden še tako učen doktor teologije. Še s sledečimi številkami hočemo nekaj povedati: Družba sv. Mohorja je štela l. 1865. vseh udov 2005, danes šteje 78.596 udov. Kaj pove to število? Čegava zasluga je, da štejemo Slovenci toliko število čitajočih rojakov? To je sad nove šole. To priporočamo v premišljevanje tistim, ki se tako radi zaganjajo v novo šolo in hvalijo konkordatsko, katera ne bi sto in sto let obročila toliko.

Tudi nam mlajšim se milo stori pri spominu na prve trenutke svojega učiteljskega nastopa. Tudi nam so ljubi ti spomini iz lastnega svojega življenja. Tembolje gospodu slavljencu, ki je ob oni prvi priliki sklenil, da se hoče z vso dušo posvetiti onemu poklicu, ki si ga je izvolil iz notranjega prepričanja. Ves vtopljen v vzvišenost svojega poklica je takrat storil obljubo, da hoče užigati otroška srca k strahu Božjemu, da hoče otrokom razsvetljevati razum s potrebnimi nauki; postavil si je najplemenitejši smoter, da hoče mladino vzgajati v pobožne in umne, krepostne in značajne ljudi.

Tej obljubi se g. slavljence ni izneveril. Kar je obljubil pred 50 leti, to je zvesto izpolnjeval ves čas do danes. O tem priča priznanje, ki mu ga izkazujejo nocoj učenci njegovi, kličejo: Zvesti smo ti ostali, ker si ostal zvest samemu sebi!

Ljubeč življenje, je vzgajal mladino za življenje. Zato je izpremenil šolsko sobo v pravo vežbališče duha in srca. Vzbujajoč v otrokih zanimanje, je ustvarjal dobro podlago, kamor je sejal seme dobrih in koristnih nauk, ki je kalilo in donašalo stotere plodove. To sejanje pa je uspevalo tem lažje, ker si je vedel razširiti obzorje svoje znanstvene izobrazbenosti z mnogostranskim učenjem, ker je zajemal iz pedagogičnih izkušenj, ker se je učil spoznavati ljudi in življenje.

Soglasno s svojimi nauki pa je svetil v šoli in zunaj šole svojim učencem v vsem z najlepšim vzgledom. S tem je

Kljub temu, da se vidi jasno kakor na dlani, sovražniki nove šole nočejo videti, ne vedeti. Oni tiše z glavo v zid in neprestano zahtevajo, naj se poseka mlado, rodeče drevo nove šole in na njegovo mesto posadi staro, trhlo in štorasto deblišče: konkordatska šola, ki še nikdar ni pokazala nobene sadka.

Žalibog, da se dobi celo med našimi tovariši takih kilavih zagovornikov, a največja hvala Bogu, da so tako redki kakor prsti na roki, in upajmo, da bodo tudi ti s konkordatsko šolo vred preminuli.

Lastniki konkordatske šole so bili prav slabi gospodarji, kateri so se brigali za šolo kot nekaj privesek cerkveništva in orgljarstvu, na kar se je pri oddaji služeb največ tudi na zadnje dvojce oziralo, a na šolo — najmanj. Šola je bila samo kot času potrebno zlo. Da bi krivdo neuspevanja konkordatske šole valili na hrbet trpečemu tedanjemu učiteljstvu, se nam ne dozdeva niti pravično, ker če gospodar ni vnet za delo, če hlapca za kaj drugega rabi nego za gotovo delo, ni krivda hlapčeva, če tisto delo ni storjeno pravilno. Ker je učitelj moral orgljati in pri pogrebih vihteti kadilnico, ni mogel zajedno poučevati v šoli. Krivda neuspevanja konkordatske šole leži na hrbtu neokolnega gospodarja — cerkve; učiteljstvo je pri tem nedolžno.

Dober napredek in uspeh sedanje šole temeljuje na pametni uredbi šole in vsled zadostne izobrazbe učiteljstva. To sta dva stebra, katera držita stavbo napredne šole, katerih pa pogrešamo pri prejšnji šoli, zato se je ista podrla.

Jasno ko beli dan nam je, kaj je sedanja šola; poznamo nje vrline in tudi morebitne hibe. Delujmo na to, da se nje vrline še povečajo in hibe zmanjšajo. Bodimo neustrašeni zagovorniki napredka in svobode v šoli in povsod drugod. Vse to delajmo iz prepričanja, brez hinavstva. Kdor je napreden, ljubeč svoj rod slovenski in prostost sveto, je z nami, kdor pa je nazadnjaški, brez domovinske ljubezni in poželjiv nekdanje sužnosti, je proti nam.

K. N.

ustrezal otroški naravi, ki skuša notranje svoje predstave uteleševati na vzgledih iz bližine. Sam iz prepričanja pobožen, je navajal tudi šolsko mladino k pravi pobožnosti. Zato so mu prihajale vsakdanje molitve v šoli iz globine sreča ter so našle pot do otroških src.

In kako zna vladati s svojim bistrim pogledom ves razred, kako vidi v notranjost otroške duše, kako zapazi tu vsak nedostatek, ki ga skuša popraviti ali nadomestiti z boljšo uvidnostjo! Ali ni to pravi učitelj? Kot prav pedagog vzgaja učence po njih posebnostih, kot mladinoljub se veseli in žalosti ob njih veselju in žalosti, zanima se za njih rodbinske razmere, za njih igre in zabave, ne dela razlike med bogatimi in ubogimi. Zato pa tudi vidimo, kako se ga oklepa mladina, kako ga ljubi in spoštuje, kako mu je hvaležna.

Marsikaj se je izpremenilo na pedagogičnem polju v zadnjih 50 letih. Velikanski napredek ima zabeležiti pedagogična znanost v tem času. Nastale so nove in izboljšale se stare metode, izboljšala in pomnožila so se učila. Nov, svež duh vlada zdaj po šolah. A naš slavljeneec ni zaostajal za tem duhom časa, s pedagogičnim napredovanjem je napredoval tudi on. Ali mnogo tega, kar se je uvedlo v šole šele zadnje čase, je g. slavljeneec gojil že davno prej. Zato pa ga vidimo, kako se je povzdigoval v svojem stanu od stopnje do stopnje, a na vsaki upravičujoč nanj stavljen nade, čeprav je z

Zmes.

XXXII.

(Konec.)

V goriškem deželnem zboru je don Gredolčič s svojimi kimovci glasoval za podporo laškemu šolskemu društvu „Lega nazionale“. To je ravno tak škandal kakor oni, da je v Solkanu bila nastavljena nemškonačionalna učiteljica, hči nekega nemškonačionalnega profesorja, ki je prišel s Štajerskega. To je atentat na naše ljudsko šolstvo! Poklicani faktorji, storite svojo dolžnost!

Goriška Slomškova podružnica je klavern stvor. Klerikalni učitelji so bili samo: Rustja, Cenčič, Balič in Zorzut. Šempaski župnik-župan Blaž Grča, zaščitnik onega Rustje, ki je v šoli take nesramne reči učil otroke, da so ga morali kazensko prestaviti, je omenjal pičlo udeležbo ter govoril: „Malo nas je, malo, ali naše društvece je kakor tista kepa, ki se vali s hriba navzdol ter postaja vedno večja in pride v dolino kot plaz.“ G. nunc, povemo Vam, da iz te kepice ne postane niti kepa, nikdar pa plaz. Verjemite nam. Zaman je bil ves „pomp“ po „Gorici“ in „Prismojencu“, zaman so bili „navdušeni“ članki, ker izjalovil se je korenito naskok na naše napredno učiteljstvo. Zaman so bili tudi vsi teroristični poskusi po farovških listih. Čast torej goriškemu zavednemu učiteljstvu, „kepici“ pa naše odkritosrčno pomilovanje!

Isti dan je zborovalo pri „Jelenu“ deželno učiteljsko društvo. Rimski zelenec dohtar Dreje pravi, da so tam zborovali „divjaki“, v čitalnici pa gospodje. Verujemo, da je bilo mnogo „gaspudov“ nunccev. Napredni učitelji, zapomnite si najnovjši naslov „divjakov“ ter se ravnajte po tem, kajti „Wir Wilde sind doch bessere Leute.“

Dne 2. okt. je bila uradna konferenca za goriški okraj, ki se prav odlikuje od nekdanjih konferenc. G. nadzornik Finžger je veščak in mož na pravem mestu. Zginil je birokratizem in terorizem prejšnjih let. Popoldne je zborovalo goriško učiteljsko društvo. Izrekla se je marsikatera na rovaš „Slomškarjev“. Skrivni vodja — motor — „Slomškarjev“ je

vsako stopnjo prevzemal večjo odgovornost zase in za svoj zavod. Temu stremljenju pa so vsekdar ustrezali tudi njegovi učni uspehi. O tem pričajo njegovi učenci, ki so sedaj v raznih službah čislani in priznani, in ki imajo velik del svojega ugodnega položaja zahvaljevati našemu slavljencu. Morda poreče kdo, da so ti uspehi posledica novejšje pedagogike, — ne povsem, ti uspehi so tudi sad neumornega truda slavljencevega. Može, ki so bili nekdanj slavljencevi učenci, delujejo zdaj v svojem domačem krogu v istem smislu, v katerem jih je učil slavljeneec. Tako vzgaja šola, tako je vzgajal slavljeneec, in to je njegova največja zasluga, katere pa ne razglašajo širom sveta, temuč le natihoma deluje za blaginjo človeštva, veseleč se vspelega plodu svojega truda.

In kot tovariš! Poznamo ga vsi kot pravega prijatelja, odkritosrčnega tovariša, ki mu vsako nesporazumljenje med kolegi težko dá. Kadarkoli se gre za izboljšanje stanovskih in šolskih zadev, vedno ga vidimo stati v prvih vrstah ter brez strahu zagovarjati učiteljstvo. Ta možatost mu je naklonila zaupanje ljubljanskega učiteljstva, da mu izročajo že 25 let svoje zastopstvo v c. kr. mestnem šolskem svetu. In tega zaupanja se je slavljeneec tudi vsekdar v polni meri vrednega izkazoval.

Prav tako je kot predstojnik kazal svoje plemenito srce in bil vedno pravi oče svojim tovarišem, ki pazi, da se komu

Kljub temu, da se vidi jasno kakor na dlani, sovražniki nove šole nočejo videti, ne vedeti. Oni tiše z glavo v zid in neprestano zahtevajo, naj se poseka mlado, rodeče drevo nove šole in na njegovo mesto posadi staro, trhlo in štorasto deblišče: konkordatska šola, ki še nikdar ni pokazala nobene sadka.

Žalibog, da se dobi celo med našimi tovariši takih kilavih zagovornikov, a največja hvala Bogu, da so tako redki kakor prsti na roki, in upajmo, da bodo tudi ti s konkordatsko šolo vred preminuli.

Lastniki konkordatske šole so bili prav slabi gospodarji, kateri so se brigali za šolo kot nekaj privesek cerkveništva in orgljarstvu, na kar se je pri oddaji služeb največ tudi na zadnje dvojce oziralo, a na šolo — najmanj. Šola je bila samo kot času potrebno zlo. Da bi krivdo neuspevanja konkordatske šole valili na hrbet trpečemu tedanjemu učiteljstvu, se nam ne dozdeva niti pravično, ker če gospodar ni vnet za delo, če hlapca za kaj drugega rabi nego za gotovo delo, ni krivda hlapčeva, če tisto delo ni storjeno pravilno. Ker je učitelj moral orgljati in pri pogrebih vihteti kadilnico, ni mogel zajedno poučevati v šoli. Krivda neuspevanja konkordatske šole leži na hrbtu neokolnega gospodarja — cerkve; učiteljstvo je pri tem nedolžno.

Dober napredek in uspeh sedanje šole temeljuje na pametni uredbi šole in vsled zadostne izobrazbe učiteljstva. To sta dva stebra, katera držita stavbo napredne šole, katerih pa pogrešamo pri prejšnji šoli, zato se je ista podrla.

Jasno ko beli dan nam je, kaj je sedanja šola; poznamo nje vrline in tudi morebitne hibe. Delujmo na to, da se nje vrline še povečajo in hibe zmanjšajo. Bodimo neustrašeni zagovorniki napredka in svobode v šoli in povsod drugod. Vse to delajmo iz prepričanja, brez hinavstva. Kdor je napreden, ljubeč svoj rod slovenski in prostost sveto, je z nami, kdor pa je nazadnjaški, brez domovinske ljubezni in poželjiv nekdanje sužnosti, je proti nam.

K. N.

ustrezal otroški naravi, ki skuša notranje svoje predstave uteleševati na vzgledih iz bližine. Sam iz prepričanja pobožen, je navajal tudi šolsko mladino k pravi pobožnosti. Zato so mu prihajale vsakdanje molitve v šoli iz globine sreča ter so našle pot do otroških src.

In kako zna vladati s svojim bistrim pogledom ves razred, kako vidi v notranjost otroške duše, kako zapazi tu vsak nedostatek, ki ga skuša popraviti ali nadomestiti z boljšo uvidnostjo! Ali ni to pravi učitelj? Kot prav pedagog vzgaja učence po njih posebnostih, kot mladino ljub se veseli in žalosti ob njih veselju in žalosti, zanima se za njih rodbinske razmere, za njih igre in zabave, ne dela razlike med bogatimi in ubogimi. Zato pa tudi vidimo, kako se ga oklepa mladina, kako ga ljubi in spoštuje, kako mu je hvaležna.

Marsikaj se je izpremenilo na pedagogičnem polju v zadnjih 50 letih. Velikanski napredek ima zabeležiti pedagogična znanost v tem času. Nastale so nove in izboljšale se stare metode, izboljšala in pomnožila so se učila. Nov, svež duh vlada zdaj po šolah. A naš slavljeneec ni zaostajal za tem duhom časa, s pedagogičnim napredovanjem je napredoval tudi on. Ali mnogo tega, kar se je uvedlo v šole šele zadnje čase, je g. slavljeneec gojil že davno prej. Zato pa ga vidimo, kako se je povzdigoval v svojem stanu od stopnje do stopnje, a na vsaki upravičujoč nanj stavljen nade, čeprav je z

Zmes.

XXXII.

(Konec.)

V goriškem deželnem zboru je don Gredolčič s svojimi kimovci glasoval za podporo laškemu šolskemu društvu „Lega nazionale“. To je ravno tak škandal kakor oni, da je v Solkanu bila nastavljena nemškonačionalna učiteljica, hči nekega nemškonačionalnega profesorja, ki je prišel s Štajerskega. To je atentat na naše ljudsko šolstvo! Poklicani faktorji, storite svojo dolžnost!

Goriška Slomškova podružnica je klavern stvor. Klerikalni učitelji so bili samo: Rustja, Cenčič, Balič in Zorzut. Šempaski župnik-župan Blaž Grča, zaščitnik onega Rustje, ki je v šoli take nesramne reči učil otroke, da so ga morali kazensko prestaviti, je omenjal pičlo udeležbo ter govoril: „Malo nas je, malo, ali naše društvece je kakor tista kepa, ki se vali s hriba navzdol ter postaja vedno večja in pride v dolino kot plaz.“ G. nunc, povemo Vam, da iz te kepice ne postane niti kepa, nikdar pa plaz. Verjemite nam. Zaman je bil ves „pomp“ po „Gorici“ in „Prismojencu“, zaman so bili „navdušeni“ članki, ker izjalovil se je korenito naskok na naše napredno učiteljstvo. Zaman so bili tudi vsi teroristični poskusi po farovških listih. Čast torej goriškemu zavednemu učiteljstvu, „kepici“ pa naše odkritosrčno pomilovanje!

Isti dan je zborovalo pri „Jelenu“ deželno učiteljsko društvo. Rimski zelenec dohtar Dreje pravi, da so tam zborovali „divjaki“, v čitalnici pa gospodje. Verujemo, da je bilo mnogo „gaspudov“ nunccev. Napredni učitelji, zapomnite si najnovejši naslov „divjakov“ ter se ravnajte po tem, kajti „Wir Wilde sind doch bessere Leute.“

Dne 2. okt. je bila uradna konferenca za goriški okraj, ki se prav odlikuje od nekdanjih konferenc. G. nadzornik Finžger je veščak in mož na pravem mestu. Zginil je birokratizem in terorizem prejšnjih let. Popoldne je zborovalo goriško učiteljsko društvo. Izrekla se je marsikatera na rovaš „Slomškarjev“. Skrivni vodja — motor — „Slomškarjev“ je

vsako stopnjo prevzemal večjo odgovornost zase in za svoj zavod. Temu stremljenju pa so vsekdar ustrezali tudi njegovi učni uspehi. O tem pričajo njegovi učenci, ki so sedaj v raznih službah čislani in priznani, in ki imajo velik del svojega ugodnega položaja zahvaljevati našemu slavljencu. Morda poreče kdo, da so ti uspehi posledica novejših pedagogike, — ne povsem, ti uspehi so tudi sad neumornega truda slavljencevega. Može, ki so bili nekdanj slavljencevi učenci, delujejo zdaj v svojem domačem krogu v istem smislu, v katerem jih je učil slavljeneec. Tako vzgaja šola, tako je vzgajal slavljeneec, in to je njegova največja zasluga, katere pa ne razglašajo širom sveta, temuč le natihoma deluje za blaginjo človeštva, veseleč se vspelega plodu svojega truda.

In kot tovariš! Poznamo ga vsi kot pravega prijatelja, odkritosrčnega tovariša, ki mu vsako nesporazumljenje med kolegi težko dá. Kadarkoli se gre za izboljšanje stanovskih in šolskih zadev, vedno ga vidimo stati v prvih vrstah ter brez strahu zagovarjati učiteljstvo. Ta možatost mu je naklonila zaupanje ljubljanskega učiteljstva, da mu izročajo že 25 let svoje zastopstvo v c. kr. mestnem šolskem svetu. In tega zaupanja se je slavljeneec tudi vsekdar v polni meri vrednega izkazoval.

Prav tako je kot predstojnik kazal svoje plemenito srce in bil vedno pravi oče svojim tovarišem, ki pazi, da se komu

dobro znani — tiran učiteljstva. A „dôba pršutov“ je prešla — in učiteljstvo diha prosteje. Penzijon, ki ga kmalu dobite g. vitez Klodič, Vam prav od srca privoščimo.

Goriško učit. društvo kakor tudi „Zaveza“ imajo nekaj čudnih častnih članov. Vitez in svetnik sta svoje dni vrnila „Popotnik“ ter pokazala se vredna častnim članom. Upravnemu odboru „Zaveze“ bi sploh predlagal, naj pazi pri imenovanjih častnih članov, da bi n. pr. ne imenovali kdaj celo g. Nepok Licana častnim članom. Mož pridno intrigira proti moškemu učiteljstvu. Še nekaj takih „zaslužnih“ mōž poznam, katerih se spominim o priliki.

Na Goriškem namerava narodnonapredna stranka v deželni zbor kandidovati enega učitelja. Tam je narodnonapredna stranka upoštevala važnost učiteljstva, na Kranjskem pa so spletkarji prepredili, da ni dobil napreden učitelj sigurnega mandata!!

V Gradcu so bila 12. in 13. sept. zborovanja „Verbanda“ in „Lehrerbunda“. Kar se je tam govorilo v „Lehrerbundu“, dalo je povod nekemu štaj. učitelju, da je stavil več vprašanj, na katerih odgovor pričakujemo od slovenskih odbornikov „Bunda“ ali od katerega udeleženika. Nam se zdi neumestno, narodnost povzdigovati v tem slučaju nad stanovske koristi. Ako bodo slovenski in nemški štajerski učitelji edini, le tedaj bodo za svoj stan dosegli uspehe, katere žele. Na Goriškem so se združili laški, nemški in slovenski učitelji. In tako je prav! Spominjamo samo, da so imeli letos duhovniški shod na Dunaji iz cele Avstrije. Ali so se tam tudi ločili slovenski, nemški, češki, poljski in laški duhovniki? Ne in se ne bodo nikdar. Tovariši, le trezno premišljajmo naše stanovske zadeve!

Dne 5. oktobra je bilo zborovanje nemških zaupnikov v Mariboru. Nas zanima 4. sklep, po katerem naj slovenski učitelji in profesorji izginejo iz spodnještajerskih šol! O jej, kako je mati Germanija lačna! „Slovenec“ št. 230 pravi na to: „A kaj se zgodi na slovenski strani? Nekateri učitelji sami odsvetujejo mladini, naj ne gre na učiteljišča zaradi majhnih učiteljskih plač. In res je na učiteljišču v

Mariboru vedno manj Slovencev. Nemški učitelji pa agitirajo, da gredo nemški fantje na mariborsko učiteljišče in da obiskujejo tamkaj tudi slovenščino. To je neodpusten narodni greh, ki ga doprinašajo nekateri učitelji.“ Hinavci! Kdo bo vendar tako neumen in bo v priporočal stan, ki je slabo plačan, od vsakogar teptan, dijaki pa dobe le majhne štipendije po 80 kron na leto, v dijaških kuhinjah pa nobene hrane. Ali bi nas ne preklinjali taki učiteljiščeniki, ko poskusijo britek učiteljski kruh? Zakaj pa duhovniki gonijo vse v gimnazije? Saj se poznamo!

„Slovenec“ z dne 14. m. m. je prinesel članek „Učiteljski strah — votel“, v katerem je ponatisnil govor linškega škofa Doppelbauerja o priliki regulacije učiteljskih plač v deželnem zboru. Da je škof govoril po znanem receptu tudi o brezverstvu učiteljstva, ni nič novega, ker smo tega že navajeni. Da pa trdi, da se cerkvenikovo opravilo strinja z učiteljsko službo, verjamem ravno toliko, kakor da je podlistkar „Slov. Naroda“ Nepok Licani najboljši feljetonist in slovenski literat. Prejšnji Nekompetentnej se je zopet vsedel na svoj nezmotljiv literarni stolec ter se v svoji nadutosti norčuje iz „Tovariševga“ pisca članka „Gangl in njegovi kritiki“. Bil je hud poper, Nepok Licani, kaj ne, zato Vam tudi nemški okraski „Siratke“ ne pridobe lovorovega venca. Kadar bodo naši domišljivi literati sedeli enkrat v olimpu, tedaj jim gotovo literarni kritiki preskrbe sedeže v amfiteatru, da ne bode kateri sedel previsoko, drugi pa prenizko. Takrat bode prav, ker ne pridejo več človeške slabosti v poštev. Čudno se nam zdi, da napada „Slovenski Narod“ glasilo „Zaveza“. To je toliko, kakor bi „Slovenec“ napadel „Slov. Učitelja“, če bi ta slučajno Štefeta žalil.

Prav sijajno je bilo slavlje 50letnega učiteljevanja gospoda ravnatelja Fr. Raktelja v Ljubljani dne 16. m. m. Nedvojbeno je bilo vse zavedno slovensko učiteljstvo v duhu zbrano v Ljubljani. Bila je redka slovesnost, ki se vrši le redkokdaj. Bog živi in ohrani še mnogo let krepkega slovenskega učiteljskega veterana g. Raktelja! *Rešetar.*

ne godi krivica. Največje veselje pa ima, kadar vidi svoje ožje tovariše zbrane okrog sebe v prijateljskem pomenku.

Skoraj si ne upam nadalje razvijati te kratke slike, ker poznam slavljencevo ponižnost. Ali nekaj drugega bi še rad omenjal. Kakor marsikom drugemu je bilo tudi g. slavljencu prestat ob vsej svoji vestnosti marsikake bridkosti in težave, skrbi in boje. Pretrpel je mnogo pomanjkanja in bede v svoji družini na Blokah, v Radovljici, na Dobrovi in prva leta tudi v Ljubljani, kamor je prišel pred 40 leti. Doživel je mnogo strankarskih bojev, marsikak dober namen se mu ni uresničil. A nikdar, niti v najburnejših časih ni izgubil zavesti o vzvišenosti in važnosti svoje naloge, vsekdar si je ohranil zavest, da deluje za blaginjo naroda našega. Pač so mu dajali tolažbo v takih urah njegovi pridni in dobri učenci, ali najlepše nadomestilo za vse, kar je prestal, mu bodi današnje slavlje. Zlasti pa je erpal novih moči za boje v življenju iz svojega domačega kroga, v katerem je vzgledno vzgajal svojo deo, skrbel za njih bodočnost. Kako je umeval tudi to svojo nalogo, to pričata danes njegova vrla sinova, to priča njegova blaga hči.

In plačilo za njegovo neumorno delovanje in borjenje? To plačilo mu je zavest, da je storil, kolikor in kar je mogel za blaginjo svojih učencev. V plačilo mu bodi danes izraz naše ljubezni, našega spoštovanja in priznanja. Pač postav-

ljajo zaslužnim možem spomenike iz kamna in bronu. Učitelj pa se ovekoveči sam v svojih učencih do poznih rodov.

Nocojšnje slavlje pa je na čast tudi vsemu učiteljskemu stanu, zakaj vse učiteljstvo se čuti poživljeno, ko vidi, kako se slavi eden izmed njih. Zato je v velikem številu prihitelo semkaj od blizu in daleč, da izrazi svojemu starosti svoje kolegijalno čestitanje in da tudi samo sprejme čestitanje.

Našemu slavljencu je podelil Bog milost, da je ob 50letnici svojega delovanja še tako čvrst in krepak na duhu in telesu. Tega dočaka malokateri učitelj. Zato smemo upati, da nam ga mili Bog ohrani še dolgo na čelu svoje šole, iz katere bode kakor dosedaj tudi zanaprej prihajala verskonravno in umstveno izobražena, pa tudi resnično patrijotična mladina, zvesto vdana naši lepi domovini in prevzvišeni vladarski hiši.

Ti pa, ljubi slavljence, veseli se današnjega dne. Danes venčamo Tvoje petdesetletno delovanje z vencem globokega spoštovanja. Brez zavisti zremo nate in se veselimo časti, ki se ti izkazuje.

Zato vas pozivljam, gospoda moja, da vzdignete čaše na slavo slavljencu našemu in mu zakličete iz dna srca: „Bog ga živi!“ (Navdušeni „živio“-klici so se razlegali po dvorani in vse je hitelo slavljencu čestitat.)

(Dalje.)